

شەرق و ۱

گۆشارى
فېستېۋالى تىنلۇى كوردى سەقز
۱۳۹۴ خەرمالىنى

Memê alan
Yekemin deq a şanoyî a kurdî

خوڤتەنە و فەك
يۇ شانۆي
"تەبى باشتر"

دەدارىك لەگەل
روكتەددىن كوين

لەم ژمارەيەدا:
اولين تەمايشنامەى كوردى
عەيشا، گشتىيەتيكى ئالۆز
مۆنۆلۆگى ئەكتەريكى كەر
كام تراژىدىا رەنچەكائمان دەگىزىتەو
مرثىيەى ديگر بر انقال
ضرورت توسەى درك تئاتر كودك

اجرای نمایش "نه‌بی باشتنر"

کشف

گوفاری تایبەت بە دوازدەهەمین
فێستیڤالی شانۆی کوردیی سەقز

١

رهحیم عەبدولرەحیمزادە

شانۆنامە ئێستایە وەک گەورەترین قەیرانی شانۆی کوردی دەناسرێ و ئەم قەیرانەش لە ناو ساتی فێستیڤالی شانۆی کوردیدا زیاتر لە هەر کاتێک خۆی دەردەخا؛ کاتێک کە زۆرینهی دەقەکان دەقی وەرگیردراون بە تایبەت لە زمانی فارسییەوه، یان کاتێک کە تا ئێستاش دەقە شانۆییە چاپکراوەکان و بلاوکراوەکان بە زمانی کوردی بە پەنجە دەست دەبژێردرێن. هۆکارەکانی ئەم قەیرانە ئێجگار زۆر لە نەبوونی سوننەتی شانۆنامەنووسی لە ئەدەبیاتی ئێمەدا تا دوورکەوتنەوهی نووسەران و شاعیرانی ئێمە لە شانۆنامە. بەلام رەنگە یەکیەک لە سەرەکیترین هۆکارەکان دەگەرێتەوه بۆ نەبوونی راویژ(لحن)ی جیاواز لە پانتای نووسراوەی کوردیدا، چۆن ئێمە لە نووسینی دەقیکی ئارکاییکەوه تا دەقیکی ریتالیستی هاوچەرخی هەر لە یەک زمان و راویژ کەلک وەردەگیرێ. کەسایەتییەکانی ئێمە هەر بە یەک زمان و راویژ دەناخفێن لە دوکتۆرەوه تا بازاری و ئەم یەکدەنگبوونە دەقی کوردی کردۆتە پانتایەکی تالەدەنگی و تاکرەهەندی کە زیاتر پانتایەکی ئەدەبییە و نەیتوانیوه ئەو جۆرە پێوستە خۆ لە قەرەبی زمانی رۆژەزار(محاورە) بدا.

هۆکاری ئەم قەیرانەش دەگەرێتەوه بۆ نەناسینی پوتانسیل و توانستەکانی زمانی کوردی لای شانۆکاران و شانۆنووسان. بۆ وێنە شانۆکارانی ئێمە کاتێک لە زمانی رۆژەزار کەلک وەردەگیرێ یان لە بەر پەتی نووسین دەکەونە داوی نووسینێکی ئەدەبی و شاعیرانەوه یان ئەوهی زمانەکیان تەژی وشەیی بێگانه دەبێ، ئەمە لە کاتێکدا یە کە ئێمە نەمانتوانیوه لە توانستەکانی دەقی وەک چێشتی مەجبوری "هەزار موکریان" یان رشتەیی مرواری "عەلەدەین سەجادی" کەلک وەرگیرێ کە هاوکات هەم دەقیکی کوردی پەتییەوه هەم زمانیکی ئاسایی و رۆژەزاری هەیه. یان بۆ وێنە کامەمان بۆ کەلک وەرگیرێ لە زمانی ئارکاییک ئاورمان لە ئەدەبیاتی گۆران داوێتەوه کە سەردەمانی زوو زمانی ئەدەبیی کوردی بوو و دەقە پێرۆزەکانی - وەک دەقەکانی یارسانی - پێ نووسراوه. یان تەنانەت بۆ کەلک وەرگیرێ لە زمانی کاراکتێرە جیاوازهکان تا چەندە ئاور لە بن زاراوه کوردییەکان دراوێتەوه کە رەنگە هەر یەکەو بە جۆرێک توانستی کاراکتێرە جیاوازهکانی شانۆی کوردییان لە ناو خۆیاندا هەلگیرێ.

کە وایە ئەگەر ئەمۆر شانۆنامە کوردی بوونی نییه یان ئەگەر هەیه بە کجبار بوونێکی لاوازه بەر لە هەر شتێک دەگەرێتەوه بۆ کەمتەرخەمی شانۆکاری کورد بەرامبەر بە پێناسەیی نەتەوهیی و لە هەمان کاتدا بەرامبەر بە مێژووی خۆی و ئەمە ئەم پرسیارە گەورەیهمان دەخاتە بەردەم کە ئەگەر شانۆکاری کورد ناوێها کەمتەرخەمه بەرامبەر بە پێناسەیی خۆی ئێتر باسکردن لە شانۆی کوردی چ مانایەکی دەمێت؟

رەنگە دامەزرانەوهی دووبارە بەشی شانۆنامە لە پال فێستیڤالی شانۆی کوردی یاخۆ دانانی فێستیڤالێکی تایبەت بە شانۆنامە بتوانێ بەشیکی ئەم قەیرانە قەرەبوو بکاتەوه، بەلام لە راستیدا ئەوهی گرنگترە ئاگایی شانۆکاری کوردە بەرامبەر بەو قەیرانە و قۆل هەلمالین بۆ پرکردنەوهی ئەم بۆشاییە ترسێتەرە. ■

هێئت تحریریە

مدیر مسئول

ههوا حاجی محمدی
اسماعیل باشابی

سردبیر

رضا شجعی

هێئت تحریریە

وڕیا عەقوری
ابراهیم ئوقی
بونس حسینی

نقد و بررسی

بختیار بێجەای

گرافیک، جلد و صفحه‌آرایی

آزاد سرخی

خبر و گزارش

ابراهیم محمدحسینی

عکس

خالد سعیدپور
حیدر شجعی

حروفچینی

شاهو امینی

چاپ

نشر گوتار سقر

همدلی ملت و دولت

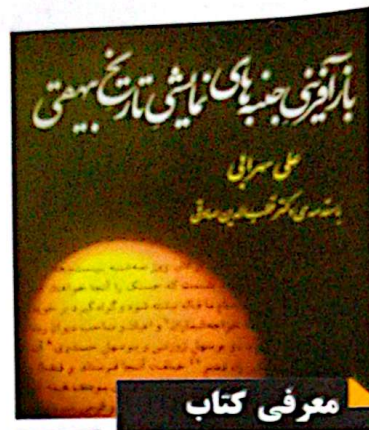
محسن بیگلری نماینده مردم شهرستان‌های سقز و بانه در مجلس شورای اسلامی و عضو ستاد برگزاری علی اکبر ورمقانی معاون استاندار، فرماندار و رئیس شهر سقز در بین جشنواره، شهردار، رئیس و اعضای شورای اسلامی شهر سقز در بین هنرمندان و اعضای ستاد حضور یافتند و از نزدیک در جریان کارهای جشنواره‌ی دوازدهم تئاتر کردی قرار گرفتند.

امسال اولین دوره بود که حضور مسئولان در جشنواره تئاتر کردی بسیار چشمگیر بود و این همدلی دولت و ملت موجبات رضایت گسترده‌ای را در میان هنرمندان و مخاطبان تئاتر فراهم آورد. ■

نمایشگاه جشنواره

همزمان با برگزاری دوازدهمین جشنواره تئاتر کردی، نمایشگاه کتابی به همت انتشارات "گوتار" و با همکاری مرکز بخش کتاب "هنر و اندیشه" برپا شد. در این نمایشگاه تازه‌های کتاب‌های منتشر شده به زبان کردی و چند کتاب نمایشنامه به زبان کردی عرضه شده‌است. لازم به ذکر است بر اساس برنامه‌ی اعلام شده از سوی دبیرخانه‌ی دوازدهمین جشنواره‌ی تئاتر کردی ساعت شش روز سه‌شنبه، رونمایی از کتاب "روژمیری شاریک" برگزار شود. این کتاب مجموعه نمایشنامه‌ای است به زبان کردی که توسط مرکز پژوهش‌های کردستان‌شناسی دانشگاه آزاد و نشر گوتار منتشر شده است. ■

معرفی کتاب

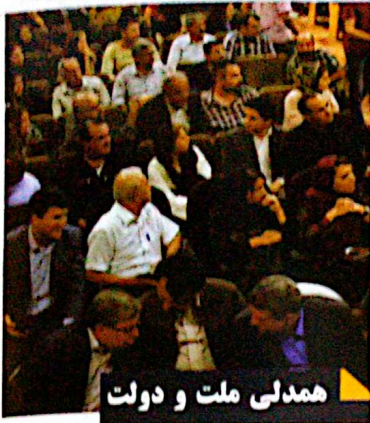
کتابی "بازآفرینی جنبه‌های نمایشی تاریخ بیهقی" له نووسینی "علی سۆهرابی" چاپ و بلاوکرایه‌وه. دوکتۆر قوتبه‌ددین سادقی پیشه‌کی بۆ نووسیوه و چاپه‌مه‌نی "افراز" له تیرازی ۱۱۰۰ دانه به نرخی ۲۰۵۰۰ تمه‌ن چاپ و بلاوکرده‌وی له ئەستۆ گرتووه. نووسەر بۆ یه‌که‌م جار له ولاتدا له روانگه‌ی شانۆیی و دراماتیکییه‌وه له سەر کتییی به نرخی "تاریخ بیهقی" توێژینه‌وه‌ی کردووه و تیشکی خستۆته سەر زمانی پاراو و که‌سایه‌تییه‌کانی چیرۆکه‌کان و کات و شوین و ته‌واوی تایبه‌تمه‌ندییه‌ ته‌کنیکی - هونه‌رییه‌کانی ئەم کتییبه‌ مه‌زنه. سۆهرابی له‌م توێژینه‌وه‌ندا هه‌ولێ داوه جیا له لایه‌نی می‌ژووویی و نه‌ده‌یی "تاریخ بیهقی" لایه‌نه‌ هونه‌رییه‌کانی به‌رجه‌سته بکاته‌وه. ■

هنرمندان عنوان کردند:

مهمترین مسأله‌ی جشنواره، مشکلات مالی آن است

تداوم و مشکل تامین بار مالی جشنواره تئاتر کردی از مهمترین دغدغه‌های هنرمندان این حوزه است. این موضوع را با هنرمندان سقزی بررسی کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید:

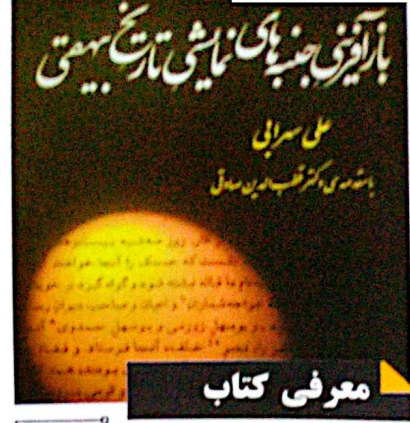
علیرضا اسماعیلی	داریوش رفعتی	کمال نوجوان	محمد زارع‌زاده
علیرضا اسماعیلی از هنرمندان باسابقه‌ی نمایش که با نمایش (برینسی هه‌زار شاور) در بخش مسابقه‌ی این رویداد حضور دارد به پیشینه‌ی این جشنواره اشاره می‌کند و می‌گوید برای برگزاری اولین دوره‌ی این جشنواره، هنرمندان تلاش‌های بسیاری کردند و متحمل زحمات زیادی شدند وی تاکید کرد که وقفه‌هایی که در طی سال‌های برگزاری این جشنواره برگزار شد به دلیل مشکلات تامین منابع مالی این جشنواره بوده‌است که امسال با عزم جدی مسئولان این مشکل تا حد زیادی حل شده است. این عضو خانه‌ی تئاتر ایران از همکاری مجدانه فرماندار، شهردار و شورای شهر برای حمایت از این رویداد فرهنگی - هنری تقدیر کرد. ■	داریوش رفعتی از کارگردانان سقزی می‌گوید: تئاتر کردی جایگاه خود را در ایران تثبیت کرده‌است. اما متأسفانه مشکلات مالی، می‌تواند کیفیت جشنواره را تحت تأثیر قرار دهد. وی از تلاش هنرمندان این حوزه در دوره‌ی گذشته برای تدوین آیین‌نامه و اساس‌نامه‌ی جشنواره تقدیر کرد. رفعتی با اشاره به استقبال مناسب مردم در طول ۱۲ دوره‌ی برگزاری این جشنواره، اظهار امیدواری کرد که در دوره‌های دیگر از آن به عنوان جشنواره‌ی بین‌المللی یاد شود. همچنین یادآور شد: که هنرمندان شهرستان سقز ۸ کار به جشنواره ارسال کرده بودند و شایسته‌تر این بود که دبیرخانه یک یا دو کار را در بخش جنبی قرار می‌داد. ■	نوجوان از بازیگران عرصه‌ی نمایش نیز بر این باور است که تامین بودجه‌ی این جشنواره در تمامی دوره‌ها، دغدغه اصلی هنرمندان و مسئولان اجرایی این رویداد هنری بوده است. وی با اذعان به این که این جشنواره همواره دارای کاستی‌هایی بوده است، تصریح کرد: ثبت شدن این جشنواره در تقویم جشنواره‌های وزارت ارشاد نشانه‌ی اهمیت این جشنواره است. این کارگردان کردستانی حمایت و همراهی مسئولان را برای اجرای شایسته‌تر این رویداد ستود و افزود: تئاتر به دلیل این که از همه‌ی هنرها برای اجرا استفاده می‌کند مادر همه‌ی هنرها است و خواستار حمایت بیشتر مسئولان برای برگزاری این جشنواره در دوره‌های آینده شد. ■	زارع زاده رئیس انجمن نمایش می‌گوید که تاکنون مشکل مالی جشنواره رفع نشده است. این کارگردان سقزی خواستار برگزاری نشست‌های آسیب‌شناسی این جشنواره و حمایت از نمایش‌نامه‌نویسان تئاتر کردی شد. با بیان این که این جشنواره باعث تقویت آیین‌ها و فرهنگ و ادب کردی خواهد شد بر انتشار نمایش‌نامه‌ها به زبان کردی و حمایت دولت از نشر این آثار تاکید کرد. او اذعان داشت صرف برگزاری جشنواره کفایت نمی‌کند، بلکه باید در طول سال کارهای پذیرفته شده در بخش ویژه و مسابقه و آثاری که قابلیت اجرا را دارند در شهرهای استان‌های کردنشین با حمایت ادارات متولی فرهنگ و هنر به اجرا درآید. ■

همدلی ملت و دولت

نمایشگاه جشنواره

معرفی کتاب

محسن بیگلری نماینده مردم شهرستان های سقز و بانه در مجلس شورای اسلامی و عضو ستاد برگزاری، علی اکبر ورمقانی معاون استاندار، فرماندار و رئیس ستاد برگزاری جشنواره، شهردار، رئیس و اعضای شورای اسلامی شهر سقز در بین هنرمندان و اعضای ستاد حضور یافتند و از نزدیک در جریان کارهای جشنواره ی دوازدهم تئاتر کردی قرار گرفتند.

امسال اولین دوره بود که حضور مسئولان در جشنواره تئاتر کردی بسیار چشمگیر بود و این همدلی دولت و ملت موجبات رضایت گسترده ای را در میان هنرمندان و مخاطبان تئاتر فراهم آورد. ■

همزمان با برگزاری دوازدهمین جشنواره تئاتر کردی، نمایشگاه کتابی به همت انتشارات "گوتار" و با همکاری مرکز پخش کتاب "هنر و اندیشه" برپا شد. در این نمایشگاه تازه های کتاب های منتشر شده به زبان کردی و چند کتاب نمایشنامه به زبان کردی عرضه شده است. لازم به ذکر است بر اساس برنامه ای اعلام شده از سوی دبیرخانه ی دوازدهمین جشنواره ی تئاتر کردی ساعت شش روز سه شنبه، رونمایی از کتاب "روزمتری شاریک" برگزار شود. این کتاب مجموعه نمایشنامه ای است به زبان کردی که توسط مرکز پژوهش های کردستانشناسی دانشگاه آزاد و نشر گوتار منتشر شده است. ■

کتابی "بازافرینی جنبه های نمایشی تاریخ بی هقی" له نووسینی "عهلی سۆهرابی" چاپ و بلاوکرایه وه. دوکتور قوبه ددین سادقی پیشه کی بۆ نووسیوه و چاپمه نی "افراز" له تیرازی ۱۱۰۰ دانه به نرخ ۲۰۵۰۰ تمه ن چاپ و بلاوکردنه وی له نه سۆ گرتوه. نووسهر بۆ یه کهم جار له ولاتدا له روانگی شانویی و دراماتیکییه وه له سهر کتیی به نرخ "تاریخ بی هقی" توێژینه وه ی کردووه و تیشکی خستۆته سهر زمانی پاراو و که سایه تیه کانی چیرۆکه کان و کات و شوین و ته وای تابه تمه ندیه ته کنیکی - هونه ریه کانی ئەم کتیه مه زنه. سۆهرابی له م توێژینه وه ندا هه ولسی داوه جیا له لایه نی میژوویی و نه ده بی "تاریخ بی هقی" لایه نه هونه ریه کانی به رجه سته بکاته وه. ■

هنرمندان عنوان کردند:

مهمترین مساله ی جشنواره، مشکلات مالی آن است

تداوم و مشکل تامین بار مالی جشنواره تئاتر کردی از مهمترین دغدغه های هنرمندان این حوزه است. این موضوع را با هنرمندان سقزی بررسی کرده ایم که در ادامه می خوانید:

علیرضا اسماعیلی	داریوش رفعتی	کمال نوجوان	محمد زارع زاده
علیرضا اسماعیلی از هنرمندان باسابقه ی نمایش که با بخش (برینی هه زار ئاواز) در بخش مسابقه ی این رویداد حضور دارد به پیشینه ی این جشنواره اشاره می کند و می گوید برای برگزاری اولین دوره ی این جشنواره، هنرمندان تلاش های بسیاری کردند و متحمل زحمات زیادی شدند. وی تاکید کرد که وقفه هایی که در طی سال های برگزاری این جشنواره برگزار شد به دلیل مشکلات تامین منابع مالی این جشنواره بوده است که امسال با عزم جدی مسئولان این مشکل تا حد زیادی حل شده است. این عضو خانه ی تئاتر ایران از همکاری مجدانه فرماندار، شهردار و شورای شهر برای حمایت از این رویداد فرهنگی - هنری تقدیر کرد. ■	داریوش رفعتی از کارگردانان سقزی می گوید: تئاتر کردی جایگاه خود را در ایران تثبیت کرده است. اما متأسفانه مشکلات مالی، می تواند کیفیت جشنواره را تحت تاثیر قرار دهد. وی از تلاش هنرمندان این حوزه در دوره ی گذشته برای تدوین آیین نامه و اساس نامه ی جشنواره تقدیر کرد. رفعتی با اشاره به استقبال مناسب مردم در طول ۱۲ دوره ی برگزاری این جشنواره، اظهار امیدواری کرد که در دوره های دیگر از آن به عنوان جشنواره ای بین المللی یاد شود. همچنین یادآور شد: که هنرمندان شهرستان سقز ۸ کار به جشنواره ارسال کرده بودند و شایسته تر این بود که دبیرخانه یک یا دو کار را در بخش جنبی قرار می داد. ■	نوجوان از بازیگران عرصه ی نمایش نیز بر این باور است که تامین بودجه ی این جشنواره در تمامی دوره ها، دغدغه اصلی هنرمندان و مسئولان اجرایی این رویداد هنری بوده است. وی با اذعان به این که این جشنواره همواره دارای کاستی هایی بوده است، تصریح کرد: ثبت شدن این جشنواره در تقویم جشنواره های وزارت ارشاد نشانه ی اهمیت این جشنواره است. این کارگردان کردستانی حمایت و همراهی مسئولان را برای اجرای شایسته تر این رویداد ستود و افزود تئاتر به دلیل این که از همه ی هنرها برای اجرا استفاده می کند مادر همه ی هنرها است و خواستار حمایت بیشتر مسئولان برای برگزاری این جشنواره در دوره های آینده شد. ■	زارع زاده رئیس انجمن نمایش می گوید که تاکنون مشکل مالی جشنواره رفع نشده است. این کارگردان سقزی خواستار برگزاری نشست های آسیب شناسی این جشنواره و حمایت از نمایش نامه نویسان تئاتر کردی شد. با بیان این که این جشنواره باعث تقویت آیین ها و فرهنگ و ادب کردی خواهد شد بر انتشار نمایش نامه ها به زبان کردی و حمایت دولت از نشر این آثار تاکید کرد. او اذعان داشت صرف برگزاری جشنواره کفایت نمی کند، بلکه باید در طول سال کارهای پذیرفته شده در بخش ویژه و مسابقه و آثاری که قابلیت اجرا را دارند در شهرهای استان های کردنشین با حمایت ادارات متولی فرهنگ و هنر به اجرا درآید. ■

حرکت تئاتر کردی از سنت به سمت دغدغه

کریم خاوری

ضرورت توسعه‌ی درک تئاتر کودک

در ذیل جشنواره‌ای به نام تئاتر کوردی

توسعه درک کودک از تئاتر، دقیقاً برابر است با توسعه‌ی تئاتر در اجتماع ما. با پیچیده‌تر شدن کودک در مسیر رشد نه تنها علاقه و درک او نسبت به تئاتر تغییر می‌کند، بلکه به مرور، به پیش رفتن در لذایذ زیبایی‌شناسی و آشنا شدن با وظایف اجتماعی و روانی خود، از طریق آن می‌پردازد.

با در نظر گرفتن گروه‌های سنی خاص کودکان و نوجوانان باید علایق، نیازمندی‌ها و استعدادها را هر گروه سنی را در نظر گرفت و بتوان با درک ظرفیت‌های روحی و جسمی آن‌ها با شادی‌ها، دغدغه‌ها، شکست‌ها و ناکامی‌هایشان همدردی کرد. بازی نمایشی کودکان تا دو سالگی شامل فعالیت‌های تقلیدی کودک از انسان و حیوانات می‌باشد. در این سن تنها تئاتری که می‌تواند جوابگوی نیاز کودک باشد همراهی یک فرد بزرگسال با بازی‌های کودک است. اگر تئاتر کودک و نوجوان بخواهد با کودکان زیر پنج سال کار کند بهتر است که کودکان را در معرض الگوهای حرکتی یا رفتاری واقعی قرار دهد در عین حال می‌توان به کودک سه تا چهار ساله کمک کرد تا تشخیص بین بازی و زندگی را یاد بگیرد.

کودک در حدود پنج تا هشت سالگی از طرفی درگیر بازی در نمایش می‌شود و از طرفی تماشاگر بودن را می‌آموزد تئاتر مشارکتی برای این گروه سنی بسیار ارزشمند است. در این گونه تئاتر اگرچه ساختار نمایش به خوبی تمرین شده است، معمولاً بخش‌های قابل انعطاف هم در آن وجود دارد که تماشاگر کودک و نوجوان می‌تواند در آن‌ها جریان رخدادها را تغییر دهد. برای تأثیر گذاری بیشتر در معرفی تئاتر کودک نشان دادن مراحل از مقدمات اولیه‌ی اجرا مانند لباس پوشیدن، گریم و غیره می‌تواند مسیری باشد برای ارتباط بهتر تماشاگر با تئاتر. این پیش درآمد نباید تصادفی و تصنعی باشد بلکه باید سرگرم‌کننده، تفریحی و فانتزی باشد. با اجرای مناسب و تأثیرگذار پیش درآمد در

تئاتر کردی به گفته‌ی یکی از فعالان این حوزه از سنت به سمت دغدغه حرکت کرده و وارد فضایی مدرن شده است.

اجرای ۵ کار در دو روز اول جشنواره نشان داد که مشکلات اجتماعی مناطق کردنشین به عنوان دغدغه‌های اصلی کارگردانان مطرح بوده است: زخم‌های شیمیایی بعد از چندین سال در کار قطب‌الدین صادقی، انفال فراموش نشده زنان بیوه و خانه‌هایی که هنوز در داغ از دست دادن خانواده‌اشان قلبشان خریجه‌دار است در کار سامان مهران و مرزاد حسن میرزایی، مقاومت زنان کرد برابر داعش در کار فریدون حامدی، عدم آرامش در دنیای پیچیده‌ی امروز در کار کیانوش فتاحی همه بیانگر آن بود که تئاتر کوردی که در دوره‌های گذشته به دنبال سوزه‌هایی چون آیین و رسوم، تاریخ و حماسه‌های ملی و قومی و آیین‌ها بود از این موضوع فاصله گرفته و توانسته به بخشی از مشکلات معاصر کورد از زاویه‌ی رنج و دغدغه نگاهی بیاندازد و یکی از معناها و کاربردهای تئاتر که بازنمایی است به معنای واقعی خود در این دوره نزدیک شود و می‌توان به صراحت گفت: تئاتر کوردی این دوره، راوی بخشی از بحران‌های هم‌عصر خود بود.

کارگردانان در این دو روز نشان دادند که به نفس آگاهی - به قول آلبر کامو که می‌گوید: نفس آگاهی تعهد آور - متعهد هستند و مسئولیت خود را در قبال جامعه به درستی دریافته و درک کرده‌اند.

آنان زشتی‌ها را روایت کردند، امید دادند، موضع گرفتند و بخشی از فریادهای شنیده نشده را بازتاب دادند. آنان معنا از کلام و رفتار را دریافته بودند، بازیگران آنرا انتقال دادند و مخاطب هم آنرا پذیرفت.

آخرین کاری که در روز دوم به روی صحنه رفت کاری بود از کامران رئوف از سلیمانیه که "دایی وانیا"ی چخوف را با روایتی دیگر نمایش کرد. ■

تئاتر تماشاگر کودک و نوجوان به سرعت اجزاء تشکیل دهنده نمایش را درک خواهد کرد، رابطه‌ی نزدیکی را با بازیگران حس خواهد کرد و با آرامش بیشتر از نمایش لذت خواهد برد. در سن هشت سالگی کودک می‌آموزد، نقش بازی کند تا از الگوهای اخلاقی پیروی کند و آن‌ها را تمرین و تکرار نماید. اما در سن دوازده سالگی می‌آموزد چرا باید چنین رفتاری داشته باشد و از تمرین تکرار ناآگاهانه دوری می‌کند.

نوجوان و جوان چهارده تا هجده ساله، توانایی حضور زیبایی‌شناختی را در اجرا به دست آورده‌است. طرح و ایده‌ی نمایش برای این سنین باید با شرایط روحی و روانی آنان ارتباط داشته باشد زیرا نوجوان با آرمان‌ها و تصاویر خاصی از بزرگسالی خود درگیر است. طرح و ایده‌هایی که موضوعات فلسفی را با مسائل شخصی نوجوانان تلفیق می‌کنند، ایده‌هایی مناسب برای این گروه به شمار می‌آیند. اگر "توالی توسعه نمایش" با موفقیت پیگیری شده باشد، یک جوان از منظر زیبایی‌شناختی فردی بالغ محسوب می‌شود و این بلوغ زیبایی‌شناختی به او کمک می‌کند تا با آرامش تمام از تماشای تئاتر استفاده کند و همراه با آن به رشد و تکامل برسد. کودکان ما سرمایه‌های اصلی این مرز و بوم هستند که آینده‌ی فرهنگ، هنر و ادبیات کردی با شناخت آن‌ها باز تعریف خواهد شد. با توجه به اجراهای عمومی تئاتر کوردی در سطح استان و برگزاری دوازدهمین جشنواره‌ی تئاتر کوردی سقز آیا موعد آن نرسیده است که به فکر خلق آثاری با هویت کوردی برای کودکان و نوجوانان باشیم و در سرتاسر سال‌های رشد آن‌ها موضوعاتی را با مسائل کودکان و نوجوانان اجرا کرده تا به توسعه، رشد و تکامل آن‌ها در زمینه‌ی تئاتر کوردی کمک کنیم؟ تا مطمئن شویم که گنجینه‌ی فرهنگ، هنر و ادبیات کوردی به دست کودکان و نوجوانان امروز همان آیندگان فردا همچنان در اوج خواهد درخشید. ■

نووسەر: ئەمیر ئەزا کووھستانی

ئەكتەرەكانىش ۈك سىياسىيەكان
لەگەل تارمايىەكان دەدوئىن. ئەگەر لە
رەوتى نواندندا ئەكتەرىك چاۋى بىرىيە
ناۋچاۋانئەۋە، پىتوئست ناكات بىشلەئىت،
ئەۋ تۆ نابىنى، ئەۋ لەگەل تارمايىەك
دەدوئى كە بە دىلنابىيەۋە تۆئىت. وئىنى
زەينى ۋ تاكەكەسى ھەر ئەكتەرىكە لە
"ئەۋىدى" كە لە ھۆلەكدا ئامادە نىيە.
لە سالى ۱۳۹۰ ھىچ جۆرە شانۆيەك ۈك
مۆنۆلۇگ ۋىكچوۋر بە دۆخى ئىمە نىيە.
ئەمە بەكىكە لە ھۆكارەكانى بەردەۋامى
پىشۋازى بەردەنگەكان لە نواندىنى
مۆنۆلۇگ. ئىمە ۈك ھاۋولاتىيەكى ئىترانى
لە جىھانى دەرەۋەى ھۆلەكانى شانۆدا
ھەموومان يان ئەكتەرى مۆنۆلۇگىن

مۆنۈلۈگ وتووېرە لەگەل خۆ، کاتىك
 "ئەويدى" لە ژورۇندا نىيە كە لە بنەرەندا
 ئەم رۇزانه "ئەويدى" ھىچ كات ھەر نىيە.
 گەر بەخت بارت بېت، دەتوانى دەنگى
 لە تەلەيقوندا بېسى ئەويش بۇ ئىمە
 كە چوونەتە ژورورى ميوان و گويمان لە
 دەنگى نىيە، دەنگى تۆ دەيتتە مۆنۈلۈگ.
 بەم بېيە، با بە تاريفەكەمدا بچمەو؛
 مۆنۈلۈگ، دەنگى تۆيە كاتىك "ئەويدى"
 نىيە. ئىستا چ بە دەنگى بەرز بىلەيت و
 ئىمە گويمان لى بى كە دەيتتە شانۆ، چ
 ئەو دەنگە لە مېشكتدا پەنگ بخوانەو
 كە دەيتتە خەيال و چ بىنووسيتەو
 ئىمە "ئەويدى" بىخوتىنەو كە دەيتتە
 ئەدەبات.

مۆنۈلۈگ پرسیارەکانی تۆیشە له ئېنسانەکانی ناو ژورە، کاتی ئەویدی نیه که پرسیاری لی بکهیت. بەلام بۆ چی هیشتا له کەسی که له ژورە کەدایە پرسیار دەکەوێ دەبیته مۆنۈلۈگ، مەگەر نە ئەوەی له ژیان و فیلم و تەنناتە زۆریک له شانۆکان بینیمانە ئەگەر کەسیک پرسیار بکات له کەسیکی دیکە له ژوریدا بەو دەلێن و تەوویژ! ئەو قسە و تەوویژە، چونکە ئەوەی له ژورە کەدایە دەتوانی وەلام بداتەو، له کاتیکیدا له مۆنۈلۈگ کەس وەلامی پرسیارەکانت ناداتەو، کە ئەگەر وەلام بداتەو پرسیاری دوایی تۆ ئیدی بێ مانا دەبێ. وا بزانه هاملیت له بینەرانی پرسیار بکات "بوون یان نەبوون؟" ئەو کات کەسیک له ناو خەلکە کەدا هاوار بکات "دیارە بوون!" ئیدی چ مانایەکی دەبێ کە ئەو شازادە دانمارکییە دووبارە پرسیار بکات "چەکی شەر هەلگرم یان ددان بە خۆمدا بگرم؟" کاتی وەلامی پێشوو "بوون" بێ، وەلامی پرسیاری دواییش هەر ئەوەیەو شتیکی نیه جگە لەوەی سەبەت هەبێ له ناست روژگاردا و مەتەق له خۆت ببری. وانا مەرجی نووسینی شانۆنامە کەپوون و پەندەنگی بینەرە.

میزانسیه نی ناسراو له شانۆدا نهووه
که بینه ران له چەند میتري سه کوکه دا
دانبیشتین و گلۆپی سه سه ریان
بکوژتینه ووه به زمانی بی زمانی پتیا

مەم آلان

ئەنقەرە كوردی نەشەر ئىشلىك كوردەھەت

مەن ئاۋىل نەيەش نەمەي كوردی

ترجمە: وریا غفوری

نویسنده: عبدالرحیم رحمی

شەخسەتە: مەم آلان؛ لۆند (دوست مەم، نوکر امیر)؛ چاۋرەش (مادر مەم)؛ غزال (ھەسر مەم).

[پەردە کەشودە مەشود]

[يەك اتاق كوردی آراستە بە فرەش و قالی، اسلەھەي مەم بە دیوارەھای اتاق آویزان است، چەار طرف دیوار تەشك پەشتی چیدە شەدە است]

پەردەي اول

[تەنھەست]... امروز امیر دستور فرمودەاند، جەنگە است. دەرمان مرزەھە را محاصەر کردەاند، نەو بەللە بچەھە و کودکان كورد زیر پای دشمن لە و لورده می شەند.

مەن از كە كەترەم! مەگر مەن كورد نەستەم؟ مەگر ناموس كوردەھە ناموس مەن نەستە؟ بە... حەتەا خواھەم رەفت. دەرنا بە آخەر مەم بەرد می روم. سەیل خەون، بە رەھە ییافتەد باز نەمی توانم بەمانم. حەتەا اگر غزال نەز مەن را از خەود برانەد، نەمی ایستەم. مەن مەم آلانەم. امیر ھەكاری دەرستور فرمودەاند. سەلطان سەلاح الدین نەز شەشیر خەود را از نیام بەركشیدە و در مقابل تەمام دەرنا ایستادە است و از قدس شەریف محافەظت می كەند. ھەمەي مسیحیان جەمە شەدەاند كە قدس را از مسلمانان غەب كەند. امیر ھەكاری پەنھام فرستادە كە ما نەز بە یاری آنان بەشتاییم. ھەمەي مسلمانان در آن جەا كەرد آمدەاند. چەرە؟ مسلمان بەرەا جەنگە. اھل ھەكاری سەلاح بەرگەرتەاند از بەر چەرە؟ مسلمان بەرەا جەنگە. مەگر خەون مەن از آنان رەنگین تر است! مەگر بەد ثواب غزا و جەنگە قەط بەرەا آنان بەشد؟

[مادر مەم از در وارد می شەود و پەرش را غرق در افكار می بینەد] پەرم خەیر است انشائەلله! چەرە شنیدەای كە این كەونە بەرەفروختەای و چەمانت كاسەي خەون شەدە است؟

مەم: مادر، شەیرت را حەلال كە! دشمن عەرە را بەرەا تەنگە کردە است، آمدەاند قدس را از مسلمانان غەب كەند. و امیر دەرستور فرمودەاند؛ غزا ست بە جەنگە بروید. مادام كە مەن مەم كوردەم و اھل آلانەم و مادام كە پەدرانم این رەھە را رەفتەاند، پس بەد مەن نەز بروم. تو شەیر سەفید بە مەن دادەای، شەیرت را حەلال كەن.

چاۋرەش: پەرم اگر تو را در رەھە دین و سەرزەمینت حەلال نەكنەم خەاوند از مەن نەگەذرەد. اگر تو امروز نەروی، فردا دشمن می آید. مەن تو را بەرەا چەنین روزی بزرگە كەردەام كە در رەھە دین و سەرزەمینت كام بەرداری و كورد بۆدنت را ثابت كەنی. شەیرم حەلال بەد. خەاوند بە ھەرەا.

پەردەي دوم

[صدای در می آید]

مەم: مادر بەرەا می كۆبەند، [بەرمی خیزد و بە سۆی در می شتابەد]. وای... برادر لۆند، بەفرمائید... بەفرمائید... [لۆند داخەل می شەود]

لۆند: سلام علیكەم [بە سەت چاۋرەش می رۆد]

چاۋرەش: علیكەم سلام، بەفرما بەنشین. [لۆند می نشینەد] خەیلی خەوش آمدی، بەرەا مەنت نەھادی؟ اھل و عیال ھەمە خۆبەند؟

لۆند: خەا از تو راضی بەد. ھەمگی دەرست بۆسەند.

مەم: قەدم بەرەدیدی برادرەت كەذاشتی.

لۆند: دیدگانەت بە سەلامت بەد. خەودت را مەنیا كەردەای، مادر اجازت فرمودەاند؟

مەم: ما نەز در این باب سەخن می رانەدیم. مادرەم شەیرت را حەلال كەرد، مەن آمادەام. انشائەلله چەرە وەقت غزەبت كەنیم؟

لۆند: امروز شەخسەي از "بەشكەالا" آمدە بۆد و می كەفت: "امیر تەا "جۆلەمیركە" رەفتە، بەد این ھەفتە در "جۆلەمیركە" كەرد آییم.

مەم: ھەمین امروز خەود را آمادە كەنید، سەبج زۆد عازم خواھیم شەد.

لۆند: رەخت بەفرمائید مەن مەم بۆرم خەود را آمادەي سەفر سازم.

مەم: در كار خەیر درەنگە روا نەباشە، بەفرمائید [لۆند می رۆد]

چاۋرەش: [بەا خەود می كۆید] بارالەا فرزندانم را بە تو امانت می سپارم! فرەست و سەلامت بە آنەا عطا بەفرما! [بە مەم می نەگرد] پەرم خەا بە ھەرەا!

مەم: مەم می روم زاد سەفر مەنیا كەنم.

[چاۋرەش می رۆد]

مەم: [بەا خەود می كۆید] ای خەالق مەن چەرە لەفف بزرگی در حەق فرمودی

كە فرزند چەنین مام سەاحب حەیتی ھستەم! ھەر آن چەرە وەدانم بەدان

امر می كەند مادرەم بە آن راضی است، مەمانەتی دخیل نەمی دارەد. اكنۆن

نۆبت غزال نوغروس است... مەگر انصاف است نوغروس را پس از يەك

ھەفتە بەگەذارم و رەھەي شۆم؟ بەلە انصاف است زیرا عشق مەننن از ھەر

عشقی والا تر است، او نەز بەدین خەرسەند است. مەن قەبرەان می شۆم،

آن كەاھ او محرم يەك قەبرەان می شۆد و این مایەي مەباەات است.

[اندكی تامل می كەند، در این ھەنگام غزال وارد می شەود، بە دستمالی

در دەرست اشكەپاش را پاك می كەند. مەم دەرستش را می كیرەد، در كەنار

مەم می نشینەد.]

مەم: تو را چەرە شەدە است غزال؟ چەرە كریە می كنی؟

غزال: مەگر تو نەمی رۆی؟

مەم: آری می روم، تو مەم بەد بەرەا رەفتەن كریە سەر كنی؟

غزال: اگر بروی، بەرەا مەن چەرە می رۆد؟ مەگر می توانم پس از تو زەندە بەمانم؟ بە

رەفتەن رۆج مەن نەز از كەلد بیرون خواھد رەفت. مرا تەنا و امەگذار...

مەم: بۆدنت در چەنین آورد كەاھي سواب نەست. از سۆی مادرەم نەز تەنا

می مانەد، چكۆنە او را بە خەا خەود وا كەذاریم؟

غزال: اگر شەب و رۆز بە مادرەت خدمت كەنم خەستە نەمی شۆم [اشك در

چەشانش حلقە می زەند] اما چكۆنە تو را بە دەرست سەرنۆشت سپارم،

چكۆنە دوریت را تاب آورم؟

مەم: [بەا آواز] "ھەفتی كەذشت از این وصال

ما را جەا كەرد این جەال

حكەم است، جەنگە این عەدو

كەم مویە كەن ای مە غزال"

"سوداییام زین عشق، مەن

تابی نەدارد جەان و تەن

مەگذار تەنا این غزل

سەرباز دین، جەانان مەن"

"شۆن مەكن محبۆب مەن

كین یورش آرد بەرۆطن

مانەدن تەشاید مەرد را

كی ارزد این ناچیز تەن"

[غزال ییھۆش بەر زمین می افەند]

[پەردە كەشیدە می شەود].

Evdîrêhmî Rehîmî

1890-1958 Hekarî

Eşxas: Memê alan, Lewend hevalê memo, xulamê mîr, Çavreş dayika memo, Xezal jina memo

[Perde vebû]

[Odekê kurmançî xemilandi, bi ber û maforan raxistî, dîwarê wê çekêt memo pêve hilawistî ne. Çar terefê dîwar doşek, balgî ne].

Meclîsa ewil

Memo: [Tenê] belê ... Îroke mîr emir kiriye, xeza ye. Neyaran serhed girtine. Zaryê kurdan, meazellah dê di ber dest û piyên dijminan biçit...

Ez ji kî kêmtir im! Ma ez kurmanç nîn im? Ma namûsa her kurdekî namûsa min nîne? Elbet ... Elbet ezê biçim. Qiyamet rabit dîsa ez diçim. Xwîn seran bibit dîsa ez xwe nagirim. Hetta xezal ji min meni biket dîsa ez nawestim. Ez memê alanim. Mîrê hekariyan emir kiriye. Hem sultan selaheddîn şîrê xwe kêşaye, li pêşiya temamê dinyayê westaye, qudsa şerîf muhafîze diket. umumê filan berhev bûne kû ewê ji îslamê bistînin. Cuhab ji mîrê hekariyan hatiye, em dê biçine harîkariye wî. Îslam hemî li wê berhev bûne. Ji bo çi? Elbet ji bo xezayê. Mala hekariyan hemî çekêt xwe sitandine. Ji bo çi? Elbet ji bo xezayê. Ma ez ji wan nazdartirim. Ma xêra xezayê dê her ji bo wan bit?

[Dayika memo ji der da têt wekî kurê xwe wiha pir xeleyan dît].

Çavreş: Kurê min xwedê xêr ket! Te çi bihîstîye tu wiha pîrhîdet î, çawên te wiha sor bûne?

Memo: Dayê, şîrê xo li min helal bike! Dijminan ser li me rakiriye. Hatine qudsê ji îslamê bistînin. Û mîr emir kiriye, xezayê; dê biçine xezayê. Madam ez jî kurdîm û ez ji alanîm, bab û bapîrê min di vê rê de çûne, divêt ez jî di vê rêda biçim. Te şîrê sipî daye min. Şîrê xwe li min helal bike.

Çavreş: Kurê min di rîya dînê xwe û di rîya welatê xwe da eger ez te helal nekim, xwedê jî min helal naket. Eger tu îro neçî, sibê dijmin dê bêtin. Min tu ji bo rojêke wiha xwedan kirî. Ku tu wî ciyî ji bo dîn û welatê xwe bigirî. Navê kurdîtiyê, kurmançîtiyê filan bikî. Min şîrê xwe helal kir. Xudê digel te be.

Meclîsa dûyem

[dengê derî têt]

Memo: Dayê, wê derî dikutin. [Hemen dibezit. Ew kîye? Ooo... Birayê lewend, kerem ke ... Kerem ke ... Lewend ji der da têt]

Lewend: Esselamu aleykum! [Diçit milê çavreşê]

Çavreş: Aleykumessalam, kerem ke rûnê xwarê [lewend rû dinit] ser serê min hatî. Ser çavan. Tu qencikî, xweşî? Mal, biçûk çawanin?

Lewend: Xwedê ji te razî bit. Mall, biçûk destê te radimûsin

Memo: Ser serê birayê xwe hatî

Memê alan

Tiyatroya kurdan fezîletê kurdan noşî didit

Yekemîn deq a şanoyî a kurdî

Lewend: Serê te hezar salî bit. Te xwe berhev kir, dadê destûra te da?

Memo: Me jî hetta niha ew xeber dida. Dayika min şîrê xwe li min helal kir. Dê karê min biket. Xwedê hez ket em jî kengê biçin?

Lewend: Îroke mirovêk ji başgalan hatiye. Go [mîr hetta cûlemêrgê çûye]. Lazime di vê hefteyêda em li cûlemêrgê berhev bibin.

Memo: Îroke xwe berhev bikin, sibê zû ca em rê biçin.

Lewend: Destûra min bide, ez jî biçim xwe berhev kim.

Memo: Li ser serê min hatî [lewend diçit]

Çavreş: [xwe bi xwe] Yarebbî, ewladê min emanetê te ye! Tu fîrset û silametiye bidî yê! [Temaşa memo diket], kurê min xwedê digel te bî! Ez biçim, karê zewada te bikim [çavreş diçit]

Memo: [xwe bi xwe] Ey xaliqê min, te çi lutfek mezin min ra kiriye dayek xwedan hemiyetê te daye min! Çi ya wî min emir diket, ew pê razî ye. Çu caran nabî mamê şîrê xwe zêde wê diçim ba xezalê ... Bûka hefteyekê ye. Ez bihêlmê min ma însafe? Belê însafe. Lewra evîniya welatî ji hemî minan mestire. Ew jî pê razî ye. Ez biçim xazî bibim, ca ew min bibe herema xaziyêkî. Lazime ew jî fexrê biket.

[Piçek mulaheze diket. Wê wextê xezal ji der da têt. Di destekîda desmal, çavê xwe paqij diket. Memo destî digirî, rû dinite xwarê]

Memo: Xezal te xêre? Tu bo çi digirî?

Xezal: Ma hûn naçin?

Memo: Belê ji ber çûyîna min lazime tu bigirî!

Xezal: Wekî tu çûyî paş te ez dê çi bikim! Ma mimkûne jîna min? Wekî tu çûyî rohê min jî diçit. Min digel xwe bibe.

Memo: Di şerê wiha da şerme jin digel me bîn. Hem jî dayika min tenêye. Tu dê çawa bihêlî!

Xezal: Ez şew - roj xidamî ji dayika te ra bikim ez jê aciz nabim, ez jê têr nabim [rohnikan îzhar diket] ez dê çawa te bidim destê felekê, dê çawa ji te dûr bibim?

Memo: [bi aheng] Îro hefte dawet kirî

Xezayê ez ji te kirî

Ez diçime ber kafirî

Xezala min, delala min, bes bigirî

Xezal: Memo îro bû eskerê

Ewîniya me bû keserê

Tu min bibe digel xwe, here

Yan bikuje, yan bikuj paşê here

Memo: Tu bes rohnikan bibarîne

Îro dijmin li me kîne

Westane min layiq nîne

Xezala min, delala min bes bigirî

[xezal ne hişyar dikevit]

[Perde dikevit]. ■

Çavkanî:
mehmed uzun, antolojiya edebiyata
kurdî, 2003, Weşana Aram

کاتیک کاره سات له بهردهم ئه ویتردا قوربانی ده کریت

خویندنه وه یهك بۆ شانۆی نه بی باشت

ئه مهجد غولامی

هه موویان ده گێرتیه وه. بهم شینوه "بینهر" ههست دهکات له گهڵ گرووپی کۆرک رووبه رووه که به خهساندن رۆحی نامو مکی گێرانه وهی کاره سات و قۆزنه وهی ترس و دله واکه و زه مانه چه قه به ستوه کان، له جیات هه موان پینده که نه و ده گری و شیر ده خوینته وه و بهم شینوه "بینهر" وهك سه ره کترین لایه نی دراماتیزه ی تراژیدی ده خرتیه ده ره وهی گه مه که و ئه م دوور که و نه وهش له خۆیدا ده بیته هۆی گێرانه وهی بینهر له شویتیک له ده ره وهی پرسی سه ره کی شانۆکه و سازبوونی ههستیکی چاره و ران نه کراو له لایه نه وه که چ نییه جگه له پیکه نه و تریقه نه وه به شهرو جنیفرفۆشی ئه که ره ان له په رمی ناو کارگهی پاس شۆردنه که.

که واته به پیتی ئه و نموونه ده و تانین به و ئه نه جامه بکه نه که شانۆی "نه بی باشت" هه ره خووشی شینوه یه ک گێرانه وهی ئیتیکه له روانگهی ئه ویتریکی ده ره وهی کاره سات و ئه وهی لێره ده قه رامۆش کراوه، بارستای زه مانی و گێرانه وهی دژمه یلی رووداویکه که به وهی "لارنس لانگتر" کات و زه مانه که یه ره و شویتیک له رابردوو ده مانبات که یه رده وام به ده موری خۆیدا په پکه ده خوات و له به رامیهر مه یلی که ده یه وێ تا ئاسی رووداویکی زه مانی - میژوویی (روانی زال به سه ره گێرانه وهی ئه م شانۆیه) دایه زیتیت، مان ده گرت و به رده وام هه لده گه رتیه وه بۆ مه یلیکی ره وانی - نازمه نه ندو جۆرک لال یازی و میزاسین به نه دییه کی نا هینلی.

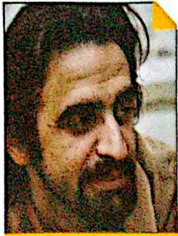
به ره هه می فه زا برینداره کانه، وهك ئه و په ر زمانیک ده لاله ته هه لوه شاهه کان سه ره یه که خاته وه و له شه کان بکانه نامرازی گێرانه وه، به لام نه مه ریک خالی که مایه سیی "نه بی باشت"، واته له م شانۆیه نه ته نیا هه یج هه ولیک بۆ سازدان و ناوردانه وه له فه زای بریندار نه دراوه، به لکوو خوده یما یی کردنه وهی کاره سات و ده ره که و ته کانی (وهك که سی له خاچ درا و ئیتیکه ده نگه کان و ده نگی ژنیک که له جیات هه موان ده گێرتیه وه و هاوارو قیژه کان و ...) تیکرا له سه ره ئه و راستیه پیندا گر که ئه م شانۆیه ش، روانیکی ده ره وه یه بۆ کاره سات له روانگهی شایه تی دوور (testis) که مه ترین ده ره وه سی ئه و تۆ و راسته وخۆی به خودی کاره سات و رووداوه که وه هه یه. ئه م راستیه کاتیک زیاتر ده رده که ویت که ئه که ته ره کان بۆ گێرانه وهی به سه ره هاتی کاره ساتاوی خۆیان هه مان پیتاسه ی ژمیاری و بیریاریه ک ئاراسته ده کن که به رده وام له لایه نه که سی ده ره وه یه وه هویکی کاره ساتی گرتوه و له م ناوه تاقه شویتیک که بۆ شایه تی زیک (superstes) و ئه و که سی که کاره سات به شیک له ژبانی بووه، دیاری کراوه، ئه و به شه یه که پۆلی ئه که ته ره ده مامکاره کان دیته سه ره شانۆ و بریاره هه ر کام به سه ره هاتی خۆیان له کاتی سیفری کاره سات بگێرنه وه، که چی ئه وانی ش له جیات نواندنی کاره سات و به ره هه مپیتانی "فه زای بریندار" و هه را و هوریا که وهك لۆژیکی زه مانی زه و تکراری قوربانی باسی له ده کریت، ده نه قوربانی ده نگیک ئیتیکت کراو که به سه رینه وهی ههستی جیاوازی کاره سات له جیات

شانۆی "نه بی باشت" هه ره له سه ره تاوه ده یه وێ له سه ره ئه م په سه له نگه ر بگرت که نایا گێرانه وهی کاره سات بۆ ئه ویتریک که له ده ره وهی جیهان - نه ته وهی کاره ساتا ده ژێ (ره نگه وهك له شانۆکدا نامرازی پیندا وه به جۆرک له جۆره کان خۆی له پشت ده روازه کانی کاره ساتا مه لاس داوه) مومکینه؟ په رسیاریک که ده کریت وهك مملاتی نی ئیوان دوو شیوه هه لاس و که وتی ده روونی و ده ره وه یی به نیسه تی کاره سات لیک به دیتیه وه، یان وهك له م شانۆیه دا نمایش دراوه بگرت به مملاتییه ک له نیوان به جیماوانی کاره سات له ژبانیکی رووتین و کریکارانه له گه ل خاوهن کارو که سانیک که تاقه مه یلیان مه یلی پاره یه و وهك ئه ویتریکی کوێر له شانۆکدا ویتا کراون. که واته به و پیتیه بینهر هه ره له سه ره تایی ئه م شانۆیه خۆی بۆ رووبه روو بوونه وه له گه ل فه زایه کی لال یازی و هه ولیک بۆ چیکردنی یانه یه کی زه مانی له ناو دلی زمانیکی جیاواز ئاماده ده کات: زمانیک که ده کریت وهك "بیکیک" ناوی ناده قی (non-text) له بنین و چاومروانی ئه وه بین که هه ره به وهی بیکیک: "ده رفه تیک به خه سیته بۆ مملاتی نیوان چیرۆک ناچیرۆک که تیتا ده نگی نه ناسراوه له دلی فه زایه کی بریندار بیته گۆ"، واته له نیوان ئه م لیکخشان و مملاتییه زمانیک به ره هه م بیت که ته واته تی سووزه له خۆ بگرت و بیباته وه سه ره تایی ده نگ و کردار، هه نا له کاتیکدا که زه مان به هۆی کاره سات و ئه ویتریبون ناچار له لال بوونه، زمانیکی دیکه که

عیشا، گشتیه تیکی ئالۆز

خویندنه وه یهك بۆ دهقی "عیشا"

بهختیار پهنجی

هه کام له چوار فاکته دهتوان به تهنبایی ههوی خولقانی درامیک بن بهلام تینئالان و هاورئ بوونسان له گهل بهکتر پلاتیکی ئالۆز و دژوار بهدی دیتی له ناو درامیکی دژواردا. ئیستا پرساری سههرهکی نهوهیه که کام یهک لهم چوار تینیبیهی باسمان کرد رۆلیکی گرتگرت دهگرتن له خولقاندنی ئهم درامدا. له راستیدا گشتی ئهکت و رووداوهکانی ئهم درامه له ژیر سیهیری سیتیم فاکتدایه که بهچم دهگرن و هه ئهم زانیارییه دوو ناکامی لی دهبیتهوه:

1. کهسایهتی سههرهکی ئهم شانۆنامهیه له عیشاوه دهگوتیتیهوه سههر بهکرو دواتر "بومهند". ناوی شانۆنامه خهریکه پیمان دهلی که شانۆنامه نووس هیچ کات وهها تهمایهکی نهبووه ههه بۆیهش عیشای شانۆنامه وهها بهسیف، بچ دهنگ و بچ جووله دیتیه بهرچاو. بهرچاوترین و ههروهها گرتگرتین خهساری شانۆنامه ههه لیره دایه که خۆ نیشان دهدا.

2. وهها فاکتیکی ریکخهه یان له رهههندی میت و ئۆستوردها دهخوتیتیهوه که دهبیته ئارکیتایی براکوژی و دووپات بوونهوهی سههر له نوبی چیرۆکی هایل و قایل یان له رهههندی دهرووناسی و دهروونشیکاریدا که کهمیک بهربلاوتره له چهند لایهن و گۆشه نیگادا دهکری شی بکریتهوه وهک خویندنهوهی فرۆیدی، یۆنگی یان لاکانی. بهداخهوه نیشانه گهلی پهیوهندیار بهم روانهش له دهقدا بهدی ناکری. تهناوت به بوونی ئهم دوو خهساره ئهوهی دیاره و جیگای ستایشه ئهم راستیهیه که ئیمه له گهل درامیکی راسته قینه له سههر شانۆ رووبهرووین و وهها رووبهروو بوونه وهیهک زۆر به دهگمن له ئاقاری شانۆی کوردیدا بهتایبهت له بهشی شانۆنامه دا دیتراوه لهویش گرتگرت که ئهم درامه وهک دژکرده وهیهک، وهک ههلویتیک له بهرانهر رووداوه جۆراوجۆره کۆمه لایهتی و سیاسیهکانی بههردهم کۆمه لگا کهمان خۆ نیشان دهدا و گرتگرتین ئهرکی شانۆ لهو کانهرا که هاتۆته دی، دیتن، ههلویت گرتن، پیتشباردانه بۆ گشت خهسارهکان و رووداوهکانی بههردهم کۆمه لگا.

بهکری بۆ تهفاندنهوهی مالی شیخی لالهش ئاشکرا دهکات. پاشان جله کهی دهکاته بهری و دهچیته دهه. عیشای فریوخواردوو و بهکریگراو به خهجهریک سکی خۆی ههلهدری و خۆی و منداله کهی دهکوژیت. بچ شک وهها پلاتیک به بوونی ئهو گشته دژواری و ئالۆزییه له پیوهندی نیوان کهساندا دهبی خیتی پشتیوانیهکی قورسی دهروونی و رهوانی بیت. چوار فاکتی سههرهکی ئهم پشتیوانیه پیتشکهشی دهقی دهکات:

1. دیل بوونی کچیکی بیست سالی کورد له دهستی داعشدا که ئهمه له ناخی خۆیدا دۆخیکی دژواری ئیجساسی دهخولقیتنی.

2. خاوهندی ئهم کچه، داعشیهکی کورد - عهرهیه که خاوهن پلهیهکی بهرز له ناو داعشدا.

3. ئهم داعشیه کورد - عهرهیه برایهکی بهتهواوی عهرهیهیهیه که ههه له مندالییهوه له گهل یهک کهوتونه بهر بهر بهکانی و رکه بهرایهتی.

4. هه بوونی کهسایهتی "ام الکلتوم" وهک ژنیکی داعشی که دیار نییه به شاراهه یان ئاشکرا بهکری خۆش دهوئ.

بهکری ترین فاکتی ریکخهه یان شانۆنامه عیشا (عیشا)، پلات، گه لاله یان پلات "کچه کوردیکی ئیزه دی دهبیته دیل و دیتیه بهر دهست داعش. "بهکری" کهسایهتی کورد - عهرهیهی شانۆنامه که فهرمایهکی گهورهی داعشه دهبیته خاوهن و کچه له ههوهل ههنگاودا تا ئهو مه ماندووی شهه که ناتوانی دهستی بکاته سههر عیشا. ههه ئهو ماندووی دهبیته ههوی پیوهندییهکی دژوار له نیوان ئهم دوو کهسایهتییه. له رووی دیالۆگ و پیوهندی نیوانیهوه دهردکهوئ عیشا له بنه مالی شیخی لاله شهه. لایهکی دیکه وه "ام الکلتوم" دیتیه ناو دهکات که ههستیکی تایبهت و شاراهه یان سههر به بهکری ههیه. ههه لیره وه ههه گۆشهی پهیوهندی دیتیه ئاراوه. "ام الکلتوم" فهرماندیهکی داعشه که به تهواوی بهه له لای باوکه وه دهبیته برای بهکری شهه چوارهم زیاد دهکات لهم سبب بهه. هه بوونی رقیکی کۆن له نیوان ئهو بهه برایه ئهم بابتهی که بهکری ئیستا فهرماندیهکی سههر کهوتوووی شهه یان داعش دژ بهه کهر کووکه، ئهم پهیوهندییه دهکاته گریههکی رهوانی و ئیجساسی. پهیوهندی سههرو دوور له چاوهروانی نیوان بهکری عیشا ههستیکی ترسینهه یان لای "ام الکلتوم" ساز کردوو وه ئهم ههسته دهبیته هۆی ئهوه پیتشباری ئازادی بداته عیشا. ئهو رهفاره دوور له چاوهروانییهی بهکری ههروهها درۆکانی بهکری بۆ رزگاریدانی عیشا له دهس "بومهند"، دهبیته هۆی رهکردنهوهی ئهم پیتشباره. بهکری که پیلانیکی شاراهه یان له زهیندایه وا دهوئیتنی که له ژیر کاریگهه یان پهیوهندییه تایبهتییه وه بهر دوو گیانبوونی عیشا گه رهکیهتی ئهم کچه ئیزه دییه ئازاد بکات و ههه ئهم خۆناندنه دهبیته هۆی دردۆنگی "بومهند" وای له دهکات له پشت پهردیه که وه خهریکی تۆمار کردنی ئهم دیمه نانه بچ وهک بهلگهی خهیانهتی بهکری. "بومهند" وه ژوور دهکهوئ و بهکری دهکوژیت. "ام الکلتوم" به دیتنی ئهم دیمه نه جلیکی بۆمب رزگراو که بریار بوو بۆ ههلاتن بدریته عیشا نیشانی "بومهند" دهدا و پیلانی بی نهجمای

شانۆى كوردى له ئاستىكى سهرتر له شانۆى ئورووپاشدا دهوهرسى

بەشداربوونى گروپىكى شانۆكارى ئامەد فېستىفالى ئەمسالى بە شىئەيەك ناوازه كوردو روكنەددىن گوپىن كە يەك لە سىما ناسراوكانى شانۆى پىشەرەوى كوردىيە جيا لەووى وەك دەرھىنەرى "ئۆكەرى دوو ئەر باب" شانۆ پىشكەش دەكات يەك لە داوهرانى فېستىفاله كەشە. شانۆ و شانۆنامەى كوردى مزارى ئەم دىدارەمانە.

شانۆنامە نووسى تا چەندە لە ناو كورددا پىشكەوتوو و ئايا دەكرىت ئەو دەقانى لە زمانەكانى دىكەو وەرگىرانەتە سەر كوردى وەك شانۆنامەى كوردى بىننە ئەزمار، ئەم تىكستانە لە نواندندا رەنگو رووى كوردىيان گرتووە؟ لە راستىدا ھەولەكان بۆ نووسىنى دەقى كوردى شانۆ زۆر لاوازه، لە حالىكا ھەموو گرووپەكانى شانۆى كوردى ھەست بەم پىوستىيە دەكەن و بە ھۆى كەمبوونى دەقى كوردىيەو پەنا بۆ دەقى وەرگىردارو دەبەن. نووسىنى شانۆنامە ھەندىك لە پىوستىيەكانى گرووپەكانى شانۆ دابىن دەكات. لە لايەكەو ئەمەى كورد مىراتىكى زەنگىنى ژيانمان لە پشەوھە. ئاكرى پشە لەم مىراتە ھەلگەين. پىوستە شانۆنامەنوسەكانمان ئەم مىراتە بكەنە دەقى شانۆيى و باھەتى نوپى لى ھەلپەنجىن. لە لايەكى دىكەو مەزۇفایەتى خواھەنى مىراتىكى دەولەمەندترەو ئەمەش لەم مىراتەدا خاوەن پشكىن بۆیە وەرگىراندى دەقى شانۆيە بىانيەكان پىوستىيەكى ژيانىيە. ئەم وەرگىرانانە دەتوانن باشتىن يارمەتیدەرى نووسىنى دەقى كوردى بن و وەك نمونەيى لەم بوارەدا وەرگىردىن. سەرچىيى ئەمە مافى ئەوھى ھەيە دەقى شانۆيە گرنگە جىھانيەكان بە زمانەكەى خۆى بىننىت و ھەستى پىيكات. ئەم بەرھەمانە ھەرچەندە لە سەر دەستى مىللەتانى دىكەش نووسرايى بەرھەمى ژيانەو ئاكرى خۆمانى لى ئەبان كەين. ئەمە وەك گرووپى شانۆى شارەوانى ئامەد پىنج سالا سەرجم ھەولەكانمان بۆ پىشخستى نووسىنى دەقى شانۆيى كوردى چر كەوتەو. بەم مەبەستەش كىپر كىيەكى سالانەمان لە ژىر ناوى "عەبدولرحىم رەحمى" ئامادە كەوتووە تاوھكوو شانۆنامەنوسەكان ھان بەدەين بەرھەمى باشترو بەيتر بخولقتىن. لە ناو ئەمانەدا ھەموو سالىك يەك يان دوو بەرھەم وەك دەقى ھەلپەزاردەى لىژنەى داوھەرى پىشكەشى سەرچىيەكان دەكرىت. سەرجم ئەم كارانەش بۆ

كوردى لە توركيە تا چەند ئاگادارى كارى شانۆيى كوردى دەرھوى توركيان؟ زۆر جارمان لە فېستىفالهكانى شانۆى توركيادا كارە ئوروپىيەكان دەبىنن سالانە چەندىن فېستىفالى شانۆيى لە لۆكالى و نۆنەتەوھەيەو لە توركيە بەرپۆتە دەچىت ئەمەش لە رىگەى بەشداربوون لەم فېستىفالهكانەدا دەتوانىن ئاگادارى كارە شانۆيەكانى توركيە و دەرھوى توركيە بىن. ھەندىك جار لەسەر ئەركى خۆمان يان لەسەر داخاوى و بانگپىشتى فېستىفالهكانى ئوروپا تىياندا بەشدار دەبىن و شانۆكانىيان دەبىنن. بە گشتى دەتوانىن بلىن لە شانۆى ئوروپا و توركيە و كوردانىشدا چەشنىك لىگەپىن بۆ دۆزىنەوھى شىئاوھە نوپەكان ھەيە. ناتوانىن بلىن شانۆى ئوروپا گەشتە ئاستىك كە شانۆى ولاتانى دىكە يان شانۆى كوردى نەتوانىو ئەو مەودايە بىرى، دەرپىنكى لەم چەشنە ھەلەيە. زۆر جارمان رووبەرووى دۆخىكى وا دەبىنەو كە شانۆيەكى كوردى لە ئاستىكى سەرتر لە شانۆى ئوروپاشدا دەوهرسى. بۆيەش ناتوانىن لەم بوارەدا بريارىكى گشتىگىر دەرپەكەين و دەبى باھەتيانە لەم پرسە بدوین. پىناسەكانى ژيان لە گۆراندايەو ژيان بەردەوام لە نوپوونەوھەدايە، شانۆش بە پتى ئەمە لەم نوپوونەوھە دەگەرئ. بە گشتى دەتوانىن بلىن لە رۆژى ئەمروماندا شانۆى كوردىش ئىدى لە ئاستى جىھانىدا پىگەيەكى بۆ خۆى دەستەبەر كەردووە و دەتوانىت لەگەل شانۆى ولاتانى پىشكەوتوودا بكە و پتە كىپر كىو پىشبازي.

ئەمە زانبارىيەكى ئەوتۆمان لەسەر كەسابەتى روكنەددىن گوپىن نىيە، تەكايە لە زارى خۆتانەوھە زياتر روكنەددىن گوپىنمان پىن بناسىنن: لە داىكبووى سالى ۱۹۸۰ى ئامەدم. خوويندىنى سەرەتايى و ناوھندىم ھەر لەو شارە تەواو كەردو سالى ۲۰۰۱ لە زانكۆى دىجلە بەشى كىميا وەرگىرام تا ۲۰۰۲ درىژەم پىدا و لەو سالاھدا وازم لى ھىتا و دىسانەوھە لە ئەزموونى وەرگرتنى زانكۆدا بەشدارىم كەرد. لە زانكۆى ئانكارا لە بەشى مېژوو و تېورى شانۆ وەرگىرام. سالى ۲۰۰۷ لە زانكۆ دەرچوومو گەرەمەوھە بۆ ئامەدو بووم بە دراماتورگى شانۆى شارەوانى ئامەد. دوو سال خەرىكى راھىتان و وانە و تەنھوى شانۆ بووم لەم بەشەدا. لە نۆيان ۲۰۱۰ بۆ ۲۰۱۵ وەك بەرپرسى گشتى شانۆى ئامەد ئەرکەكانم لە ئەستۆ گرت. لە ئەمسالىشدا شىئاوھى كارگىرپەكەمان گۆرى بۆ ھاوسەرۆكايەتى. ئىسـتـاش لەگەل "ئەلوان كۆچەر" پىكەوھە ھاوسەرۆكايەتى گرووپى شانۆى شارەوانى شارى ئامەدمان لە ئەستۆيە. **شانۆ بەرپرتان وەك ھاوسەرۆكى شانۆى**

مرثیه‌ای دیگر بر انفال

فرشید گولی

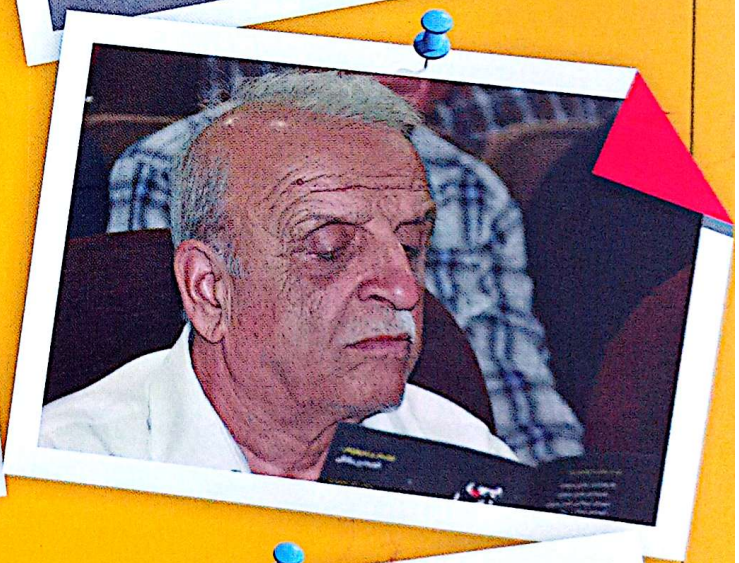
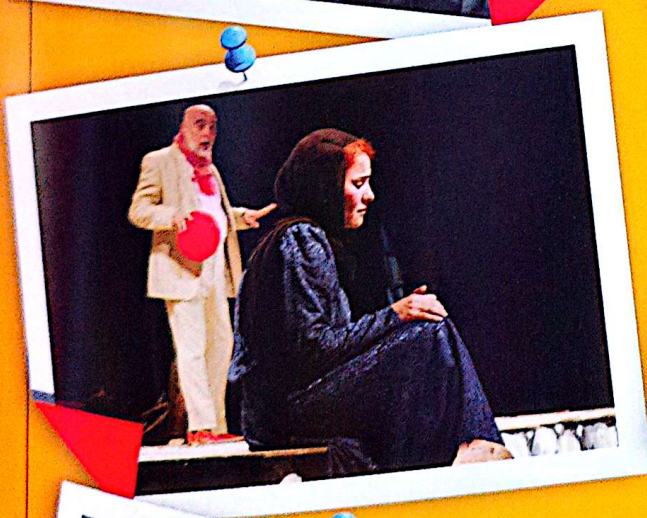
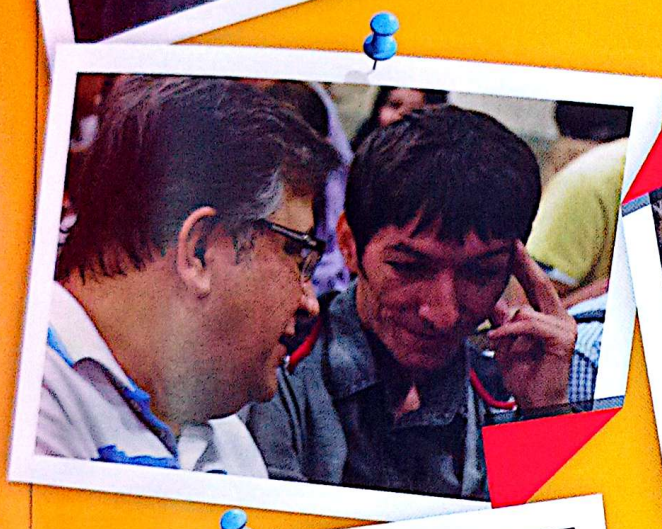
صحنه‌ای که در واقع مورد انتظار تماشاگر
تئاتر است، بر عدم ارتباط مخاطب با اثر
می‌افزاید. یکی دیگر از مواردی که در صحنه
عدم تمرکز ایجاد می‌کند وظیفه‌ای است
که بر عهده بازیگران در نوشتن عبارت
anfal.com و پس کردن زمینه‌ی سفید
طراحی صحنه است. گویی آن‌ها این بار
را به سختی به دوش می‌کشند و تماشاگر
بخشی از حواشی را درست زمانی که باید
به موضوع نمایش معطوف بشود، صرف نگاه
کردن به این عمل غیر ضروری می‌نماید.
در صورتی که کارگردان می‌توانست فقط با
نشان دادن یک آغاز برای این عمل توسط
بازیگران، با بهره‌مندی از پروجکشن این
وظیفه را به انجام برساند. طراحی صحنه را
اما، می‌توان گفت که در خدمت اجراست.
گرچه این امکان را برای کارگردانان کار
فراهم می‌نمود که بهره‌مندی بهتری از آن
داشته باشند و با استفاده از سطوح مختلف
این طراحی کاراکترها و موقعیت هر کدام
از آن‌ها را نسبت به همدیگر و کلیت کار
دقیق‌تر تعریف کنند. از ویژگی‌های این اجرا
می‌توان به استفاده‌ی صحیح و تاثیرگذار
از تصاویری که توسط پروجکشن، کار را
همراهی می‌کرد اشاره نمود. در واقع جان
بخشیدن این تصاویر به اجرا سبب می‌شد
تا مخاطب بتواند گسسته‌ی خود را با اثر باز
پایند و دوباره کار را همراهی کند. و اما در
خصوص بازی بازیگران، آنچه به چشم آمد
حضور پرانرژی بود بر صحنه، که نشان از
بضاعت و توانمندی هنرمندان بانه در این
حوزه است. اگرچه این انرژی فراتر از آنچه
ضرورت داشت بر صحنه دیده می‌شد اما
بازیگران در ارائه‌ی احساس شخصیت‌های
نمایش (صرف نظر از تناقض یا بستر روایی
کار و عدم همخوانی این دو) موفق بودند.
در خاتمه اجرای این اثر توسط
هنرمندان خوب تئاتر بانه، با توجه به وفقه‌ی
چند ساله‌ی حضور در عرصه‌ی تئاتر و تمام
مشکلات بزرگ و کوچک در راه، تجربه‌ای
قابل قبول و شایسته‌ی دست‌میز است ...

نگاشته پیداست که عمیق فاجعه‌ی
انسانی در واقعه‌ی انفال (نسل‌کشی
کردهای منطقه‌ی بارزان و گرمیان توسط
رژیم بعث) به اندازه‌ای است که تا سال‌های
سال می‌تواند دست‌خاکی تولید آثار نمایشی
و سینمایی، نه تنها در کردستان، که در
سطوح وسیع‌تر جهانی و حتی سینمای
هالیوود قرار گیرد. نمونه‌هایی از این دست
توسط هنرمندان کرد عرصه‌ی تئاتر و سینما
در سال‌های اخیر تولید شده که هر کدام از
نگاه خود به بازتابی این حادثه پرداخته
و تاثیراتش بر مخاطب گذاشته‌اند. نمایش
anfal.com که در جشنواره‌ی دوازدهم
تئاتر کردی توسط هنرمندان تئاتر بانه به
روی صحنه آمد، روایت‌گر اتفاقی تلخ در دل
تراژدی بزرگ انفال است. از این منظر فاصله
گرفتن از روایت صرف حادثه و پرداختن به
موضوعی شخصی‌تر به عنوان یک نمونه، که
می‌تواند از طبعات هر جنگ و فاجعه‌های
انسانی مشابه در جای جای دنیا باشد،
نکته‌ای قابل توجه است. نوع روایت آدم‌های
نمایش برای نمایان‌دن برخورد هر کدام از
آن‌ها با موضوع، به عنوان یک آغاز توجیه
پذیر است اما اصرار بر ادامه‌ی این روند در
کل اثر و عدم وجود دیالوگ مابین کاراکترها
در موقعیت‌های مختلف ایجاد نوعی ملال
می‌کند. بستر کار به گونه‌ای است که این
امکان را برای نویسنده فراهم می‌نماید تا با
بهره‌گیری از مقابله‌ی کاراکترها و بده بستان
میان آن‌ها (حتی در یک ساختار غیر خطی)
موضوع را پیش برده و با خلق صحنه‌های
مختلف از رویارویی اشخاص بازی، با ریتم
درست‌تری پیش برود. کارگردانی و اجرا
هم به طبع از این نقصان پیش رفته و
در نهایت این رخوت و گرختی به اجرا
هم منتقل می‌شود. شاید رویکرد اجرایی
کارگردان در نوع پرداختن به روایاتی که
در متن آمده‌است به منظور ارائه‌ی حال و
هوای درونی شخصیت‌های نمایش تعمدی
بوده‌باشد، اما به جهت این که همین امر
مانعی بر شکل‌گیری اعمال نمایشی بر

شعوه ده‌گرفت گشته شانوامه نووسی
کوردی پیش‌گفتن تو مسار بگات، نیمه
روانه ده‌بین گسه ده‌هتیری پیش
ده‌گفتن، و هر گستران زیانسر ده‌بیت
به‌لام له یواری نووسی ده‌ی شانویی
کوردیسا تو مزه‌لسی و گه‌متر خه‌میبه‌ک
بعدی ده‌گرفت.

شانوی کوردی له کوردستانی تورکیا له چ فاستیکدایه؟

با باسی گروپه‌که‌ی خومان بکهم،
نیمه گوملک شانوکاری پروفیشنالین
که کارمان تمنا شانویه، گروپه‌که‌مان له
بیست و پنج کس پیکدیت، یازده‌مان
شانوکارین و توانیتر به‌شی ته‌کنیک
پیکده‌هتین، نیمه سالانه سنج شانو بو
گه‌وره‌سالان و دوو شانوش بو مندالان
ناماده ده‌کین، هه‌موو روزانی هه‌ینی و
شهمه ده‌رگای هوله‌که‌مان بو بینی
شانوی گه‌وره‌سال ناوه‌لایه‌و خه‌ک
ده‌توان وه‌ک سه‌برچی بین و شانوکان
بینین، هه‌موو روزانی به‌کشه‌ممه‌ش
به درزیایی هه‌شت مانگ له ره‌زهره‌وه
ناوه‌کوو گولان مندالان ده‌توان به‌نهری
شانوی مندالان له هوله‌که‌مان بن، ده
سال پیش تیتا هه‌رگیز نیمه‌یان بو
فستیکاله شانویه‌کانی تورکیا بانگه‌شت
نده‌کرد، هه‌رچه‌نده نیمه‌هه‌وکاری
دیگه‌ش له پشتیه‌وه بوو، به‌لام به‌گشتی
نیمه‌یان له ناسنیک و هه‌ا پروفیشنالدا
نده‌دیت که بانگه‌شتمان بکهن به‌لام
لهم پنج ساله‌ی دواییدا له هه‌ر کوئ
فستیکالک بکرت بانگه‌شتمان ده‌کهن
نهمه‌ش نیشاندهری به‌رز بوونه‌وه‌ی
ناسنی پروفیشنالی شانویی کوردی لای
نیمه‌یه، نه‌نانه تیتا له ناسنیکدایه
که فستیکاله نه‌وروپیه‌کانیش
بانگه‌شتمان ده‌کهن، نیمه نه‌ک نه‌یا به
نیمه‌شانوی کوردی تورکیاوه به‌لکوو
به نیمیته شانوی کوردستانی عیراق و
ئیرانی‌شوه هه‌روه‌ه‌یه، من به‌نهری
هه‌ندیک شانو له کوردستانی عیراق و
ئیران بووم که له ناسنی جیه‌انیدان،
نهمرو نیمه به‌مه سه‌ربلندین ده‌توانم
بلیم له شانودا خاوه‌ن ناسنامه‌به‌کین.

ŞAN O 1

Govarî Taybet Be Diwazdehemîn Mêhrecanî Şanoy Kurdî Seqiz
Dûşemme 16î Xermananî 2715

